

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, 1872.

ΤΟΜΟΣ ΚΒ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 526

ΚΟΖΑΝΙΚΑ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλ. 525.)

Βελθεντός.

Ὁ Βελθεντός, καὶ ἀρχαιότερον Δελθεντός, ἔστι πολίχνη κατὰ τοὺς πρόποδες τῶν Πιερίων καὶ παρὰ τὸν Ἀλιάκμονα. Φαίνεται δὲ, ὅτι αὕτη ὑπῆρχεν ἀπὸ τοῦ ἡ αἰῶνος, διότι ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαήλ ἔδωκε τῷ βασιλεῖ τῶν Βουλγάρων Μιχαήλ τόπον εἰς οἰκήσιν μεταξὺ Δελθεντοῦ καὶ Σιδηρᾶς Πύλης. Ὑπῆρχε δὲ καὶ κατὰ τὸν 18ῷ αἰῶνα, διότι γνωστὸν, ὅτι τὸ ἐν Ὀλύμπῳ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Διονυσίου, σύγχρονον τοῦ τῆς Ζαχρόβας (18ῷ αἰῶνος), ἐλάμβανε τριπλάσια εἰσοδήματα ἐκ τοῦ ἐγγύς Παλαιογρατσάνου ἢ ἐκ Βελθεντοῦ, ἐξ οὗ δὴλον, ὅτι αὐτὸς ἦν μὲν τὸν χρόνον τοῦτον, ἀλλὰ μικρότερος ἐκείνου κατὰ τὸν πληθυσμόν. Ταύτης μέμνηται καὶ ὁ Μελέτιος· «Βελθενδὸς κωμόπολις ἀκουστή» Πολὺ δὲ πιθανόν, ὅτι συνετέλεσεν εἰς τὴν αὐξήσιν ταύτης ἢ ἐκ νόσων καὶ καταδρομῶν καταστροφὴ τῶν πέριξ χωρίων, ὡς Γρατσάνης, Παλαιογρατσάνης οἰκουμένης ὑπὸ 50 οἰκ. Ἑλλήνων, Παλαιοκάστρου, ὅπου εἰρείπιον φρουρίου καὶ ὄρυκτον τοῦ μολύβδου (Δράκος κοινῶς), καὶ ἄλλων ἑπτὰ φρουρίων, κατὰ τὴν

παράδοσιν. Καὶ πρότερον μὲν διοικητικῶς ἀνῆκε τοῖς Σερβίοις· ἀλλὰ διὰ τὰς καταπιέσεις τῶν Τούρκων ἀπεσπάρσθη (1774) καὶ ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν σουλτανομήτορος, ἔχουσα ἴδιον ἄρχοντα. Εἴτα δὲ προσλαβοῦσα καὶ τινα χωρία πέραν τοῦ ποταμοῦ, κατέστη πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Τσαρσιμπᾶ, ἥτοι Τετράδης· διὸ ἐνταῦθα ἐδρεύει ὁ ἐπαρχος καὶ δικαστής. ἔχει δὲ οἰκίας 500, ὧν 39 μόνον Τούρκων ἐχόντων καὶ τζαμίον. Οἱ κάτοικοι Ἕλληνες, εὐφρεῖς, φιλόξενοι, ὄντες γεωργοὶ καὶ μικρέμποροι. Νεοὺς ἔχουσι περίπου εἴκοσιν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως· καθολικὸς δὲ ὁ τῆς Κοιμήσεως τρισυπόστατος κτισθεὶς τὸ 1804, καὶ ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτοῦ τὸ ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον, καὶ βιβλιοθήκη ἐξ ἀρκετῶν βιβλίων ἐν δώματι θολωτῷ καὶ ἀσβεστοκτίστῳ, ἅτινα δεικνύουσι τὸ φιλόμουσον τῶν κατοίκων. Προϊόντα δὲ, οἶνος ἀξιόλογος, ἀραβόσιτος, μέταξα, λίνον ἐτησίως 30,000 ὀκ. καὶ λινέλαιον. Τὸν Ἰούλιον καὶ Αὐγούστον 1854 ἀπέθανον ἑκατὸν περίπου ἐκ χολέρας ἀσιατικῆς καὶ μάλιστα οἱ ἀδύνατοι καὶ οἱ ἄνω ἡλικίας τῶν τριάκοντα ἐτῶν. Ἐκ Βελθεντοῦ καὶ ἄνδρες τινὲς μνείας ἄξιοι, ὡς ὁ ἐν Ἑλλάδι στρατιωτικὸς ἰατρός Γεώργιος Παπαζήσης σπουδάζας ἐν Ἀθήναις καὶ Παρίσις, ὁ ἰατρός Κωστόπουλος, ὁ Γεώργιος Πιερίδης μαθητὴς τοῦ κλεινοῦ Κοῦμα καὶ

τῶν Παρισίων, ὁ μακαρίτης ἀρχιτέκτων Κλεάνθης περικυβηθείς ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἄλλοι.

Ἰδοὺ δὲ καὶ τὰ ὑπὸ τὸν Βελβεντὸν χωρία τριάκοντα δύο, τὰ μὲν τουρκικὰ, τὰ δὲ ἐλληνικά. Ἰμπιλιά, χωρίον Τούρκων μετὰ τεσσάρων συνοικίων, ὅπου αἱ σταφυλαὶ ὀριμάζουσι τάχιον. Ἀκσακλί, μετὰ 60 οἰκιῶν Τούρκων. Χατζόμουρλον μετὰ 40 οἰκ. Τούρκων. Μετσιλί ὡσαύτως. Χατζίρανη μετὰ 30 οἰκ. Τούρκων, ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Τετράδης. Γινουσλοῦ μετὰ 20 ὡσαύτως. Μπιτσιλί μετὰ 15 ὡσαύτως. Πουρνάρι ἡ Μεντσεελί χωρίον Τούρκων αὐτόθι καὶ γῆ λευκὴ χρήσιμος τῇ ἀγγειοπλαστικῇ· κάτω τούτου ῥεῖ ὁ Ἀλιάκμων, Ἰντζεκαρασοῦ τουρκιστὶ καὶ Βίστριτσα βουλγαριστὶ, λίαν δυσδιάβατος καὶ ἐπικίνδυνος, πηγάζων ἀπὸ τῶν Καρβούλων ὀρέων καὶ χυνόμενος μετὰ τοῦ Λυδίου εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, ὡς λέγει ὁ Ἡρόδοτος (βιβλ. 7. § 127.) Κιτσιλέρι, μετὰ 20 οἰκ. Τούρκων. Τεκελέρι μετὰ 50 οἰκ. Τούρκων, ἄλλοτε ἔδρα τῆς ἐπαρχίας Τετράδης καὶ νῦν ἀγορά. Χασλάρ μετὰ 20 οἰκ. Τούρκων. Σαρτακλί μετὰ 80 οἰκ. Τούρκων. Ντουγούτζιλάρ μετὰ 10 οἰκ. Ἑλλήνων. Καισκειά, τρίωρον ἀπὸ τῆς Κοζάνης, μετὰ 30 οἰκ. Ἑλλήνων, καὶ ἐρείπιων φρουρίου πρὸς τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ Ἀλιάκμονος. Ἰσως οὕτως ἐκλήθη ἀπὸ Κρίσπου¹⁾, υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἀναγορευθέντος καίσαρος τὸ 314 ἔτος. Καλλιάνη, τρίωρον ἀπὸ Κοζάνης, καὶ 90 οἰκ. Ἑλλήνων. Εἰσὶ δὲ ἐρείπια πόλεως μεγάλης, ἥτις ἦν ἰσως ἡ Καλλιάνειρα τῶν ἀρχαίων, καὶ ναὸς τῆς Παναγίας, ἐπὶ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ, καὶ ἀνάγλυφόν τι ἐπίσημον. Λαριοῦ, ἦτοι Ἰλαρίου μοναστηρίου τῆς ἀγίας Τριάδος μετὰ τινων μοναχῶν. Αὐτόθι καὶ ἐν τῇ Παναγίᾳ τῆς Καλλιάνης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν κατοίκων, ἱεραύρησέ ποτε πάπας τις· διὸ οἱ χριστιανοί, ἀποφεύγοντες τὰ δόγματα τῶν Ἑσπερίων ἐκτίσαν ἄλλον ναὸν ἐγγὺς τοῦ πρώτου· τοῦτο πιθανῶς συνέβη ἢ τὸ 518 ἔτος ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰουστίνου, ἐφ' οὗ ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ πάπας Ἰωάννης, ἐγκαινίσας πολλὰς ἐκκλησίας ὑπὲρ τῶν δυτικῶν· ἢ ὕστερον ἐπὶ πατριάρχου Φωτίου, ἐφ' οὗ διάφοροι ἐπίσκοποι καὶ μοναχοὶ τῆς ἀπλήστου Ῥώμης ἀφίκοντο εἰς Βουλγαρίαν, καὶ ἐνταῦθα βεβαίως, χάριν προσπλουτισμοῦ. Πύργος, μετὰ 12 οἰκ. Ἑλλήνων· αὐτόθι γαϊάνθραξ σχεδὸν κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν. Μπαχτσι, μετὰ 9 οἰκ. Ἑλλήνων. Βάντσα, μετὰ 45 οἰκ. Ἑλ. Μαγούλα, μετὰ 9

ὡσαύτως. Ντοπτσιλάρ, ὡσαύτως. Γκόμπλιτσα, ἦτοι ξυλυδρία βουλγαριστὶ, μετὰ 30 οἰκ. Ἑλλήνων, ὅπου ὑδρόμυλοι. Μηλωτή, μετὰ 12 ὡσαύτως. Παρασκευή, μετὰ 12 ὡσαύτως. Πρωτοράσι, μετὰ 40 οἰκιῶν, ὧν αἱ πέντε Ἑλλήνων, αἱ δὲ λοιπαὶ Τούρκων. Ραδοβίστα, μετὰ 30 οἰκ. Ἑλλήνων. Βελίστι, μετὰ 30 οἰκ. Ἑλλήνων, κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Μπουρίνου, Βόρα πιθανῶς τῶν ἀρχαίων, ἀναφερομένου ὑπὸ Θουκυδίδου (βιβλ. 6. § 99), καὶ Τίτου Λιβίου (βιβλ. 29). *Tertia pars facta, quam Axius ab oriente, Peneusa amnis ab occasu, cingunt: ad septemtrionem Bora mons objicitur.* Περίφημοι δὲ κατὰ τὰ μέρη ταῦτα οἱ φασιόλοι Βελιστίου καὶ Ραδοβίστας. Κερασιά, μετὰ οἰκ. 40 ἐλληνικῶν. Γενικιοῦ χωρίον μετὰ 10 οἰκ. Τούρκων. Ἰσβουρος μετὰ 90 οἰκ. Τούρκων. Σπούρτα μετὰ 15 οἰκ. Ἑλλήνων. Κτένι χωρίον τρίωρον ἀπὸ τῆς Κοζάνης μετὰ 15 οἰκ. Ἑλλήνων. Αὐτόθι ἦν φρούριον, καταστραφὲν μετὰ τὸν 15^{ον} αἰῶνα ὑπὸ τῶν πολιορκησάντων Ἀλβανῶν· οἱ κάτοικοι τότε ἐξῆλθον μέχρι τοῦ ὕδατος, ὅπερ νῦν ἔτι Μέγα καλεῖται, δι' οὗ ἐφοδιασθέντες καὶ ἐβδομάδα ἀντιστάντες ἐπανῆλθον εἰς τὸ φρούριον· ἀλλ' ὕστερον μὴν ἀντέχοντες, ἀπῆλθον εἰς διάφορα μέρη καὶ εἰς Κοζάνην· οἱ δὲ Ἀλβανοὶ ὀρμήσαντες ἔκαυσαν αὐτὸ, καὶ πεντακόσια φορτία λαφύρων ἀπήγαγον, ὡς λέγει ἡ παράδοσις τῶν κατοίκων. Τὰ χωρία δὲ ταῦτα πάντα ἄλλοτε ἦσαν ἐλληνικά, νῦν δὲ ιδιόκτητα Τούρκων, ἀρπαγέντα ὑπὸ τοῦ τυράννου Ἀλῆ πασᾶ· οἱ δὲ Ἕλληνες εἰσὶ μόνον καλλιεργηταί.

Ταῦτα ἐν γένει περὶ τῶν τριῶν ἐπαρχιῶν Κοζάνης, Σερβίων καὶ Βελβεντοῦ, ἀποτελουσῶν μίαν ἐπαρχίαν ἐκκλησιαστικὴν, ὧν ἀριθμοῦνται κατὰ προσέγγισιν οἰκίαι πᾶσαι 4,853 μετὰ ἀτόμων 29, 118 Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, 25 προσώπων ὑπολογισθέντων ἀνὰ πᾶσαν οἰκίαν. Καὶ ἐν μὲν τῇ ἐπαρχίᾳ Κοζάνης οἰκίαι μὲν 1100 Ἑλλήνων καὶ 727 Τούρκων, ἐπομένως κάτοικοι πάντες 10,962, Ἕλληνες μὲν 6,600, Τούρκοι δὲ Κονιάραι 4,362. Ἐν δὲ τῇ Σερβίων οἰκίαι Ἑλλήνων 1088, Τούρκων 400, πάντες κάτοικοι 8,928, Ἕλληνες μὲν 6,528, Τούρκοι δὲ 2400. Ἐν δὲ τῇ Βελβεντοῦ οἰκίαι μὲν Ἑλλήνων 834, Τούρκων δὲ 704, οἱ δὲ κάτοικοι πάντες 9,228 Ἕλληνες μὲν 5,004, Τούρκοι δὲ 4,224. Ἐν δὲ ταῖς τρισὶν ἐπαρχίαις ταύταις Ἕλληνες μὲν 18,132, Τούρκοι δὲ 10,986. Οὕτω οἱ μὲν Ἕλληνες διπλάσιοι τὸν ἀριθμὸν, ἀλλ' οἱ Τούρκοι πλουσιώτεροι, καὶ οἱ τῶν Σερβίων μεγάλοι γαιοκτήμονες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τοῦ σχολείου τῆς Κοζάνης.

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ διατριψὼ τὸν λόγον περὶ

¹⁾ Ἐν Κοζάνῃ ὑπάρχει ἐπὶ μαρμάρου, ἀλλαχόθεν κομισθέντος, ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή·

Κρίσπος μετὰ τῆς [Θαγ]ατρὸς Κρισπαίνης ζῶν

ἔτι Κλειοπάτραν

τύμβιον, φιλανδρίας θυκεν.

ΧΑΙΡΕΤΕ ΗΡΩΕΣ

ΧΑΙΡΕ ΚΑΙ ΣΥ Ε[ΛΙ]ΒΓΟΛΕΙ.

τοῦ σχολείου τῆς Κοζάνης ἀρχαιολογικῶς καὶ τῶν σχολάρχων αὐτοῦ μέχρι μὲν τοῦ 1819 κατὰ τὸν Χαρήσιον Μεγδάνην, ἐν τοῖς εἴτα δὲ, κατ' ἐμὰς πληροφορίας, περὶ ἀμφοτέρων τῶν σχολῶν, σχολάρχων, πεπαιδευμένων ἀνδρῶν, ἐπισκόπων καὶ λοιπῶν μέχρι τοῦ 1856. Οἱ παλαιότεροι λοιπὸν κάτοικοι τῆς Κοζάνης ἐμπορευόμενοι μακρὰν ἐν μεγάλαις πόλεσιν καὶ μορφωθέντες, ἔλαβον κλίσιν πρὸς τὰς μαθήσεις καὶ ἐφρόντιζον, ὅπως τὰ τέκνα αὐτῶν διδάσκωνται γράμματά τινα καὶ οὕτω χρησιμώτεροι γίνωνται κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ κοσμιώτεροι τὸ πολίτευμα. Καὶ οὗτοι διαδεχόμενοι τοὺς γονεῖς ἐν τῇ πατρίδι ἐφρόντιζον, ἵνα διδάσκηται ἡ τῶν προγόνων γλῶσσα· διὰ τοῦτο, κατὰ Μεγδάνην, καὶ ἐν ἐπιτομῆσι καὶ ἐν σημειώμασι παλαιῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐγγράφων καὶ ἐπὶ ἐντύπων βιβλίων, καὶ ὀπίσθεν εἰκόνων, ὅπου οἱ παλαιότεροι ἐγγράφων τὰ λόγου ἄξια συμβάντα, καὶ ἐν συμφωνητηρίοις καὶ πωλητηρίοις οἰκῶν καὶ ἀγρῶν, ἅτινα διεσώθησαν ἀπὸ τοῦ 1540 ἔτους καὶ ἐφεξῆς, φαίνονται ὑπογεγραμμένοι ἄνθρωποι παιδείας, ἱερεῖς καὶ κοσμικοί. Καίτοι δὲ πολλῶν, ὡς φαίνεται, γνωρίζοντων γράμματα, σχολεῖον δημόσιον οὐκ ἦν μέχρι τοῦ 1667· τὴν ἑλλειψιν δὲ ταύτην ἀνεπλήρουν ὅσοι τῶν ἱερέων ἐγίνωσκον γραμματικά, ἅτινα ἐδίδασκον κατ' οἶκον εἰς τὰ ἐπὶ διδάκτροις προσερχόμενα παιδιά· τοῦτο δὲ ἐγένετο αἰτία, ἵνα βραδύνῃ ἡ σύστασις τακτικοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου, θεωρουμένης ἀρκετῆς μαθήσεως τοῦ ἀναγινώσκειν τὰς ἀκολουθίας, τοῦ ἀριθμεῖν ὀλίγον, καὶ γράφειν κατὰ σιγὰ καὶ ἐπιστολὰς φιλικὰς ἢ ἐμπορικὰς. Μετὰ παρέλευσιν ὅμως 72 ἐτῶν ἀπὸ τοῦ 1540, ἦτοι τὸ 1612, καθ' ὃ ἐπανάστασις ἐν Θεσσαλίᾳ ἐγένετο, ἦλθον πολλοὶ εἰς τὴν Κοζάνην, ἠύξηναν τὸν πληθυσμὸν καὶ τὴν ἐμπορίαν, καὶ ἤρξαντο ἐπιμελούμενοι περὶ τῶν κοινῶν καὶ ὀρεγόμενοι παιδείας. Ὅθεν ὤρισαν γήπεδον κοινῶν σχολείου, καὶ τὸ 1668 ἐκάλεσαν ἐπὶ μισθῷ διδάσκαλον ἐπίσημον τὸν κάτω βιογραφούμενον. Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ χρόνου ἡ μικρὰ αὕτη τῆς Μακεδονίας πολίχνη ἐγένετο ἐστὶς ἑλληνικῆς παιδείας, ἣν διέσπειρεν οὐ μόνον κατὰ τὰς πέριξ ἐπαρχίας πρὸς τε Βλάχους, Ἀλβανούς καὶ Βουλγάρους, ἀλλὰ καὶ καθ' ἀπάσας σχεδὸν τὰς ἑλληνικὰς χώρας.

Γεώργιος Κονταρῆς 1668.

Ὁ καθιδρυτὴς οὗτος τῆς Κοζανίδος σχολῆς ἐγενεῖτο καὶ ἀνατρέφει ἐν Σερβίῳ πρὸς γονέων αὐτόθι οἰκούντων καὶ Σερβιωτῶν γινωσκομένων, ἀλλὰ ἐλκόντων τὸ γένος ἐξ ἐπιφανῶν προγόνων, οἵτινες ὑπῆρξαν ἀξιωματικοὶ ἐπὶ Βυζαντινῶν, καὶ ἀναφέρονται ἐν τῇ βυζαντινῇ ἱστορίᾳ· εἰς τούτων ὁ ἰά-

κωβος Κονταρῆς ἦτο ἐπὶ ἀλώσεως τῆς βασιλευσούσης ἀρχηγὸς περὶ τὸν ἔξω λιμένα καὶ ἔως τῶν Ὑψωμαθείων. Περὶ δὲ τῆς ἀλώσεως ἡ μετ' αὐτὴν διεσπάρηναν πολλαχοῦ ὡς ὑπάλληλοι πολιτικοὶ· βλαστοὶ δὲ τῆς οἰκογενείας ταύτης ἦσαν ἐν Καστορίᾳ, Σερβίῳ, Πελοποννήσῳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Βενετίᾳ ὡς ὑπάλληλοι τῆς Ἀριστοκρατίας. Τὸ ἔτος δὲ 1540 Ἀλέξανδρος ὁ Κονταρῆς ἦν διοικητὴς τοῦ Ναυπλίου ἐκ μέρους τῶν Βενετῶν, καθ' ὃ συνθηκολογήσαντες οὗτοι τοῖς Τούρκοις παρέδωκαν αὐτοῖς τὴν κλεῖδα ταύτην τῆς Πελοποννήσου.

Τοιοῦτους συγγενεῖς ὁ Γεώργιος ἐν Βενετίᾳ ἔχων ἀπῆλθεν ἐκεῖ κάτοχος ὢν τῆς Λατινικῆς καὶ ἰταλικῆς γλώσσης· ποῦ δὲ καὶ παρὰ τίνων ἐδιδάχθη τὴν ἑλληνικὴν, ἄγνωστον· γνωστὸν μόνον, ὅτι ἦν Ἀριστοτελικὸς, πειστικὸς εἰς τὸ λέγειν, σεμνὸς τὸν τρόπον, ἀξιοπρεπὴς, καὶ προετίμησε τὸν ἄγαμον βίον. Διδάξας δὲ τριετίαν ἐν Κοζάνῃ, προσελήθη εἰς Σέρβια ἐπὶ τῷ αὐτῷ· θανόντος δὲ τοῦ ἐπισκόπου Σερβίων Διονυσίου χειροτονεῖται αὐτὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Γρηγόριος τῇ αἰτήσει τῶν ἐπαρχιωτῶν, καὶ ἀρχιεράτευσσε τετραετίαν. Κοσμικὸς δὲ ὢν, συνέγραψεν ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν ἐν ἰδιώματι κοινῷ, ἐκδοθεῖσαν τότε ἐν Βενετίᾳ· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι δι' αὐτὴν, θανόντος τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν, ἐνήργησαν τὴν μετὰθεσιν τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ τοῦ μητροπολιτικοῦ θρόνου τῶν Ἀθηνῶν. Ἦν δὲ καὶ ἐπιτήδειος κεντητῆς ἱερῶν ἀμφίων μετὰ χρυσοσύρμων, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἐπιταφίου θρήνου τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀντικρὺ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου τῆς Κοζάνης.

Νικόλαος Ὀρφανὸς 1673.

Ἦν Κοζανίτης πένης, ὑπηρέτης καὶ μαθητὴς τοῦ Κονταρῆ, μεθ' ὃν ἀπαλθόντα κατέστη οὗτος διδάσκαλος ἐπὶ τετραετίαν. Εἴτα ἐτράπη εἰς τὸ ἐμπόριον, καὶ μετέβη εἰς Οὐγγαρίαν, ὅπου καὶ διέμεινεν ἄχρι τελευτῆς, διδάσκων ἅμα καὶ τὰ γραμματικά πρὸς τινὰς νέους τῶν ἐκεῖ ἐμπόρων Ἑλλήνων.

Νεόφυτος ἱερομόναχος 1678.

Ἦν Σερβιώτης καὶ συμμαθητὴς Γεωργίου τοῦ Κονταρῆ, ὅστις ἀρχιερατεύσας, συνέστησεν αὐτὸν ἐν τῇ σχολῇ τῆς Κοζάνης, ὅπου ἐδίδασκεν ἔτη δέκα καὶ ἑξ. Εἴτα παρητήσατο καὶ ἡσύχαζε μετερχόμενος μόνον τὰ τοῦ ἱεροκλήρυκος, καὶ ἐτελεύτησεν ἐνταῦθα τιμώμενος πρὸς πάντων ὡς κοινὸς πατήρ. Ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ παιδείας ἐξαιρετοῦ, ἡθῶν σεμνῶν, εὐαγγελικὸς τὸν βίον καὶ φιλόσοφος περιπατητικὸς. Μετὰ τὰ γραμματικά καὶ ποιητικά ἐδίδασκε τὰ ἐπιστημονικά τοῦ Ἀριστοτέλους κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Κορυδαλέως, καὶ ἰδίως ἤσκει τοὺς μαθητὰς κατὰ τὴν ῥητορικὴν, εἰς ἣν εἶχε πολλὴν κλίσιν, ὡς φαίνεται.

Μαθηταὶ τούτου γνωστοὶ ἐπὶ παιδείᾳ ἐγένοντο, Γεώργιος ὁ Παρακείμενος, οὗ ἀπόγονοι ὑπάρχουσιν ἐτι ἐν Κοζάνῃ, Σωτήριος ὁ εἷτα ἱερεὺς, καὶ Μάρκος ὁ εἷτα Μεθοδίου. Ὁ τελευταῖος μοναχὸς γενόμενος περὶ τὸ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας καὶ διαγών ἐν τῷ ἐν Βερρόις σταυροπηγιακῷ μοναστηρίῳ τοῦ Προδρόμου, καὶ αὐτόθεν εἰς Ῥωσίαν πεμφθεὶς ἀρχιμανδρίτης, πλείστον τοῦτο ὠφέλησε καὶ βιβλιοθήκην ἐν αὐτῷ συνεκρότησεν ἀξιόλογον, ἧτις μετὰ τὸν θάνατόν του ἡμελήθη καὶ μεγάλως ἡλαττώθη.

Γεώργιος Παρακείμενος 1694.

Ἦν Κοζανίτης, καὶ ἐν τῇ πατρίδι τὰ ἐγκύκλις παρὰ τῷ Νεοφύτῳ διδασκθεὶς, ἀπῆλθεν εἰς Πατάβιον, ὅπου ἐσπούδασε τελειότερον τὰς ἐπιστήμας ἅμα καὶ τὴν ἱατρικὴν. Ἐπιστρέψας δὲ τῇ προτροπῇ καὶ πρκαλήσει τῶν συμπολιτῶν διεδέξατο τὸν διὰ τὸ γῆρας παραιτησάμενον διδάσκαλον Νεόφυτον, καὶ ἐδίδασκεν ἔτη δεκατρία. Διδάσκαλος δ' ὢν καὶ ἱατρὸς ἅμα καὶ ἄγχιμος ἄχρι τελευτῆς, ἔζη ἐν λιτότητι, ἀκτῆμων καὶ ἀπέριττος, χορηγῶν πρὸς συγγενεῖς καὶ ἄλλους ἐνδεεῖς πάντα τὰ ποριζόμενα. Τὴν ἱατρικὴν ἐξήσκει κατ' ἔλεος πρὸς τοὺς πένητας, οἷς μάλιστα ἐχορήγει καὶ τρόφιμα ἐν τῇ νοσηλείᾳ καὶ φάρμακα διέτασεν ἐκ τῶν εὐπορίστων, ὑποχρεῶν τοὺς πλουσίους εἰς συνεισφοράς ὑπὲρ αὐτῶν ἐξ αὐτοῦ ὁ λαὸς μετεχειρίζετο, κατὰ παράδοσιν, πολλὰ ἱατρικά. Ἦν δὲ σώφρων, χαρίεις, ἀστεῖος, καὶ ἐτοιμόλογος, διὸ καὶ ἠγαπάτο παρὰ πάντων. Παραιτησάμενος εἷτα τῆς διδασκαλίας, ἔζη οὐχὶ ἐν τοῖς πατρικοῖς δώμασιν, ἀλλ' ἐν τινὶ κελλίῳ τοῦ καθολικοῦ ναοῦ, ὅπου καὶ τὸν βίον κατέλυσε. Μετήρχετο δὲ καὶ τὸ ἱεροκρηκτικὸν ἐπάγγελμα ἐπὶ τῆς σχολαρχίας καὶ μετ' αὐτήν· ἐκ τῶν λόγων δ' αὐτοῦ, λέγει ὁ Μεγδάνης, ἐσώθησαν δύο, ὁ μὲν εἰς τὸν προφήτην Ἠλίαν, ὁ δὲ εἰς τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ ἐκφωνηθεὶς τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ· ἦν δ' ἐφευρετικὸς, γλῆφυρὸς, πλούσιος καὶ ἡتكημένος τὰς Γραφάς.

Σωτήριος Οἰκονόμος 1707.

Ἦν Κοζανίτης, πρῶτον ἀπλοὺς ἱερεὺς καὶ εἷτα Οἰκονόμος Κοζάνης, διαδεξάμενος τὴν σχολαρχίαν μετὰ τὴν παραιτήσιν τοῦ συμμαθητοῦ Παρακειμένου. Τῇ τούτου προτροπῇ ἀνεκαινίσθη καὶ ἐκοσμήθη ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Νικολάου· ἐκήδετο δὲ περὶ ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας καὶ κοσμιότητος, καὶ ἠκούετο παρὰ πάντων ἐν ταῖς περὶ πατρίδος προτροπαῖς καὶ νοουθεσίαις, ὡς ὢν ὁ σύνδεσμος τῆς περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων ὁμονοίας. Οὗτος ἐκέντησε τὴν φιλοτιμίαν τῶν Κοζανιτῶν εἰς τὸ αἰτῆσαι παρὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἵνα ὁ ἐπίσκοπος Σαρβίων ἀνομασθῇ ἅμα καὶ Κοζάνης. Ἦσχαλειτο καὶ περὶ τὸ ἱεροκρηκτικὸν σύν-

αμα, καὶ περὶ τὴν ποίησιν· τεμάχια δέ τινα ἐκ τῶν ποιημάτων καὶ λόγων αὐτοῦ ἐσώθησαν, καὶ τις ἀέριος εἰς τὸν τίμιον Προδρόμον. Σύγχρονος δ' ὢν τοῦ πρῶτου ἐπισκόπου Κοζάνης Μελετίου, καὶ σχολαρχήσας ἔτη εἴκοσι καὶ ἑν, παρητήσατο ἐξηκοντούτης περίπου, καὶ ἐτελεύτησεν ἐν Κοζάνῃ τὸ ἐβδόμηκον δεῦτερον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἀνὴρ γενόμενος κοινωφελέστατος ¹⁾.

Σεβαστὸς Οἰκονόμος 1728.

Ὁ ἱερεὺς οὗτος ἦν ἐκ Καστορίας, καὶ προσεκλήθη διδάσκαλος μετὰ τὴν πραιτίκσιν τοῦ Σωτηρίου. Ἦν μαθητὴς Μεθοδίου τοῦ Ἀνθρακέως, ἱκανὸς ἐν πάσῃ παιδείᾳ, καὶ μάλιστα τῇ μαθηματικῇ, καὶ ἐσχολάρχησε τὸ πρῶτον ἐξαετίαν, μετερχόμενος ἅμα εὐκλεῶς καὶ τὰ τοῦ ἱεροκλήρυκος. Διχονοίᾳ δέ τινος συμβάσης μεταξὺ τῶν πολιτικῶν, καθ' ἣν καὶ αὐτὸς ἑνοχός τι, ἐπαύθη χάριν τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ συνδιζλλαγῆς. Τῆς δὲ σχολῆς στερηθείσης οὕτω ἐπὶ δύο ἔτη διδασκάλου ἀξιολόγου, αὐτὸς προσεκλήθη, ὅπου ἐδίδασκεν ἐτι διστίαν. Εἷτα προσεκλήθη καὶ ἀπῆλθεν εἰς Καστορίαν καὶ ὕστερον εἰς Βασκόπολιν, ἐνθα πολλὰ ἔτη μετέδωκε τῇ παιδείᾳ τὰ φῶτα.

Χρηστάκης ὁ Λεβαδεὺς 1738.

Οὗτος ἦν ἐκ Λεβαδείας, ὡς δεικνύει τὸ ἐπώνυμον. Καὶ τὴν μὲν παιδείαν οὐκ εὐκταφρόνητος, ἀλλ' ὢν μελαγχολικῆς κράσεως, ἠγάπα μὲν τὴν ἡτυχίαν, πλὴν ἔζη ἀεὶ ἀνήσυχος· καὶ μὴ ἔχων ἰδίας αἰτίαις ἵνα ταρασσῆται, ἐταράσσετο διὰ τὰς τυχαίας δυστυχίας τῶν ἄλλων. Καίτοι τοιοῦτος, ἐδίδασκεν ἐν Κοζάνῃ ἔτη πέντε· μεγάλην δ' ἔχων ἀντιπάθειαν κατὰ τῶν ἀμαθῶν καὶ πλουσίων, ἔγραψε κωμωδίαν αὐτῶν κατὰ μέμνησιν τοῦ Πλούτου τοῦ Ἀριστοφάνους. Ἦτο δὲ καὶ ῥήτωρ ἐξαίρετος, ἀλλ' αὐστηρὸς καὶ ἐπιπληκτικὸς, ἐπομένως καὶ πολλοῖς ἐνοχλητικὸς· διὸ πολλοὺς ταρασσών καὶ ὑπὸ πολλῶν ταρασσόμενος, ἐδαρύνθη τέλος τὰ τοῦ κόσμου, καὶ μοναχὸς γενόμενος ὑπὸ τὸ ὄνομα Χρύσανθος, ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος, ἵνα ζῇ ἡσύχως μακρὰν τῶν κοσμικῶν πειρασμῶν.

Μετὰ τὴν ἐκουσίαν ἀναχώρησιν τοῦ ἀνδρὸς τὸ σχολεῖον ἔμεινε κεκλεισμένον ἐπὶ δύο ἔτη, ἀναπληρουμένου ὑπὸ τῶν μετόχων παιδείας ἱερέων, οἵτινες ἐδίδασκον ἐν ταῖς οἰκίαις, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου Μελετίου ἐπιστημονικὰ πρὸς τινὰς τῶν ἐχόντων δύναμιν τῆς τούτων ἀκροάσεως. Οἱ δὲ Κοζανῖται σὺν τῷ ἀρχιερεὶ οὐκ ἐπαύοντο φροντίζοντες περὶ διδασκάλου ἱκανοῦ. Οἱ δὲ πλουσιώτεροι συνήνεγκον, ἵνα αὐξήθῃ ἡ ἐκ τοῦ κοινοῦ τοῖς διδασκάλοις διδο-

¹⁾ Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρης ἀποτείνει πρὸς τὸν ἄνδρα δύο συγγράμματα. «Περὶ τοῦ τίς ἐστὶν ἡ τοῦ Μαγῶν βασιλεία, καὶ περὶ τοῦ παρ' ἱερεϊκῶν λεγομένου ὡς εἶδος Βαζίκ.»

μένει επιχορήγησις· ἔγραψεν δὲ προτρεπτικῶς πρὸς τὴν ἐν Οὐγγαρίᾳ ἐμπορικὴν ἀδελφότητα, ἥτις ἐκ φιλοτιμίας ἐσχημάτισεν ἐκεῖ κεφάλαιον, ἵνα οἱ τόκοι χρησιμεύωσιν ὑπὲρ τῶν διδασκάλων. Ἐπειτα ὥρισαν τὸ σχολεῖον ἐν ἄλλῃ ἀρμοδιωτέρᾳ καὶ εὐρυτέρᾳ οἰκίᾳ, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κήπου ἔκτισαν ἴδιον δωμάτιον τῶν παραδόσεων μονόθολον καὶ ἔξωθεν κεκοσμημένον περιστυλίοις καὶ τόξοις, ὑπὲρ Στοᾶν ὠνόμασαν εἰς ἀνάμνησιν τῆς πάλαι ἐν Ἀθήναις.

Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις 1746.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν μετὰ τὴν ἱδρυσιν τῆς Στοᾶς ὁ ἀρχιερεὺς, οἱ πρόκριτοι καὶ ὁ προεστὼς τῆς Κοζάνης Χαρήσιος, μετέβησαν εἰς Ἰωάννινα, ἵνα λάβωσι νόμφην ἐπὶ τῷ υἱῷ τοῦ τελευταίου. Σχολάρχουντα δὲ τῆς μιᾶς τῶν αὐτόθι τότε σχολῶν τὸν ἱεροδιάκονον Εὐγένιον, παρεκάλεσαν ὥπως ἔλθῃ εἰς Κοζάνην· οὗτος πεισθεὶς ἀφίκετο, ἤνοιξε τὴν νεόκτιστον Στοᾶν καὶ ἐδίδασκε μετὰ πολλῆς τῆς εὐκλείας καὶ ὠφελείας τὴν φιλοσοφίαν, ἔχων ἀκροατὰς ἀρκετοὺς ἐκ τῶν ἐν Ἰωαννίνοις μαθητευσάντων, καὶ ἐκ τῶν ἐγγχωρίων τοὺς εὐρεθέντας περσευασμένους καὶ τῶν ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος συναθροισθέντων διὰ τὴν φήμην, ἀλλὰ καὶ τῶν πολιτῶν πολλοὺς θηραθέντας ὑπὸ τῆς εὐγλωττίας τοῦ ἀνδρός. Μετὰ δυσαρρεσκείας ὁμως ἐκφράζεται διὰ τὴν ἐξ Ἰωαννίνων ἀπέλευσιν, λέγων ἐν τῇ θεολογίᾳ αὐτοῦ· «οὐκ ἀντέσχον, ἀλλ' ὑπεχωρήσαμεν, ὥς ἄφ' ἵππου ἐπ' ὄνον ἀπὸ τῆς λαμπρᾶς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων ἐπὶ τὴν μικρὰν μεταδόντες Κοζάνην.»

Οἱ πρὸ τούτου σχεδὸν πάντες ἐν Κοζάνῃ ἐδίδασκον τὴν σειρὰν τῶν Ἀριστοτελικῶν μαθημάτων· ἀλλ' ὁ Εὐγένιος νεωτερίζων, λογικὴν μὲν παρέδιδεν ἄλλην διάφορον καὶ συντομωτέραν τῆς εἴτα ἐκδοθείσης, φυσικὴν δὲ ἐκ μεταφράσεως καὶ ἑτέραν ἐξ ἰδίης συγγραφῆς κατ' ἐκλογὴν, καὶ τὰ Ἀρέσκοντα τοῖς φιλοσόφοις, μεταφυσικὴν ἐκ μεταφράσεως καὶ τὴν ἐκ αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν, ἀτελῆ ὅμως τότε οὖσαν καὶ ἐν τῷ γίνεσθαι, εἰσαγωγὴν τῆς Ἀλγέβρας, μαθηματικὴν, καὶ ἄλλα πολλὰ, σχεδὸν πάντα αὐτοσχέδια. Ἐν τῇ Κοζάνῃ δὲ σχολαρχῶν συνέγραψεν, ὥς αὐτὸς ἀναφέρει ἐν τῷ περὶ τοῦ προπατορικοῦ ἀμπερτήματος, θεολογικὸν σύγγραμμα, πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα Νεόφυτον τὸν γραμματικόν, ὅπερ καὶ σώζεται νῦν ἐν Κοζάνῃ χειρόγραφον παρὰ πολλοῖς. Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ πολίχνῃ συνέγραψε τὸ περὶ παλιρροίων κατ' ἐρώτησιν τοῦ Καμπανίας Θεοφίλου.

Σχολαρχήσας ἐξαετίαν ἐν Κοζάνῃ, ἀπῆλθε τὸ 1752 εἰς Ἀθῶνα, προσκληθεὶς παρὰ τοῦ πατριάρχου Σεραφεῖμ Β' σχολάρχης τοῦ ἐν Βατοπεδίου πατριαρχικοῦ σχολείου. Αὐτόθι ἄλλην ἐξαετίαν διδάξας, μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐκεῖθεν εἰς Λειψίαν

καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς Ῥωσσίαν, ὅπου ἀρχιερατεύσας, καὶ εἴτα παραιτησάμενος ἡσύχως τὸν βίον κατέλυσε, λιπὼν πλεῖστα καὶ ἀξιώλογα συγγράμματα καὶ δόξαν ἐκ αὐτῷ τε καὶ τῷ ἔθνει, καὶ μνήμην εὐκλεᾶ διὰ τὴν ἐπωφελεῖ διδασκαλίαν καὶ τοὺς πολυαριθμοὺς μαθητάς, τοὺς διασκορπισθέντας ἀνά πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἔθνος φωτίσαντας.

Μαθηταὶ τούτου ἦσαν, ὁ εἰρημένος Καμπανίας Θεοφίλος, ὅστις ἐν Ἰωαννίνοις πρῶτον μαθητεύσας, ἦλθε μετ' αὐτοῦ εἰς Κοζάνην, ἐνθα καὶ μικρὸν διέμεινεν εἰς ἀκρόασιν ἐναπολειφθέντων μαθημάτων, ὡς καὶ ὁ Δαμασκηνὸς ὁ εἴτα γενόμενος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης. Ἀκροαταὶ δὲ τῆς ὅλης περιόδου τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων ἐγένοντο ἐν Κοζάνῃ, ἐκ μὲν τῶν ξένων Ἰωάσαφ Κορνήλιος, ὁ εἴτα ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱεροκῆρυξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, οὗ τινος οἱ τε λόγοι ἐν δυσὶ τόμοις καὶ σύνοψις ῥητορικῆς ἐξεδόθησαν ἐν Βενετίᾳ. Ὁ Τιμόθεος καὶ Κωνσταντῖνος, οἵτινες ἐν διαφόροις τόποις τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας διδάξαντες, μετέδωκαν τῆς παιδείας τὰ φῶτα. Γερμανὸς, ὁ εἴτα ἀρχιερεὺς Βοδενῶν. Ζαχαρίας ὁ ἐκ Βελθέντου, ὅστις πολλὰ ἔτη διδάξας ἐν Βυζαντίῳ καὶ ἀλλαχοῦ, ἐχειροτονήθη τέλος ἐπίσκοπος Κίτρους. Διονύσιος ἱεροδιάκονος, ὁ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Εὐγενίου ἀφελθεὶς διδάσκαλος τῆς Κοζάνης καὶ εἴτα ἐπίσκοπος Πλαταμῶνος, καὶ ἄλλοι τινὲς μαθηταί.

Ἐκ δὲ τῶν ἐγγχωρίων μαθηταὶ ἐγένοντο ὁ Γρηγόριος Παππᾶ Στάμου καὶ Γεώργιος Ἰωάννου, οἵτινες ὑπῆρξαν, ὁ μὲν Οἰκονόμος, ὁ δὲ Σακελλάριος, καὶ ἐκόσμησαν τὸν ἱερατικὸν σύλλογον. Ἔτι ὁ Στάμος Πασχάλης καὶ Δημήτριος Καρακάσης, οἵτινες εἰς Χάλλην τῆς Γερμανίας εἴτα μεταδόντες, ἐγένοντο ἱατροὶ, καὶ ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἀπῆλθεν εἰς Ῥωσσίαν, ὅπου καὶ διέμεινεν ἄχρι τελευτῆς, ὁ δὲ Καρακάσης ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα, ὅπου ἐδίδασκεν ἀμισθὶ πρὸς πολλοὺς τὴν λατινίδα φωνὴν καὶ τινὰς τῶν ἐπιστημῶν ἐν ἰδίᾳ ἀκροάσει· τέλος μετὰ ἔτη ἀπῆλθεν εἰς Βουκουρέστιον πανοικί, ζήσας αὐτόθι ἐν ὑπολήψει καὶ ἱατρικῇ εὐδοκίμῃ. Κατέλιπε δὲ δύο υἱοὺς ἱατροὺς, Νικόλαον καὶ Κωνσταντῖνον· καὶ ὁ μὲν Κωνσταντῖνος ἐκεῖ βιώσας, ἀνεμιμνήσκετο καὶ τῆς πατρίδος, καὶ ἔπεμψε πολλὰ βιβλία εἰς πλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης· ὁ δὲ Δημήτριος πολλὰν ἔχων κλίσιν καὶ εὐχέρειαν εἰς τὴν ποίησιν, κατέλιπεν ἱατρικὰ ποιήματα ἐκδοθέντα ἐν Βιέννῃ (1785).

Πρὸς τούτοις ἐκ τῶν ἀκροατῶν τῆς ὅλης περιόδου ἦσαν καὶ οἱ ἐξῆς ἐγγχώριοι, Δημήτριος ὁ Κοντορρούσης, Μάρκος Κριμεζῆς, καὶ Δημήτριος Ἰωάννου Σακελλαρόπουλος, οἵτινες ἦσαν ἔμποροι, τὴν παιδείαν ὡς κόσμον ἔχοντες, καὶ μάλιστα αὐξήσαντες αὐτὴν δι' ἄλλων μαθήσεων καὶ εὐρωπαϊκῶν γλωσσ-

σων· μάλιστα δὲ ὁ Δημήτριος, ὅστις κλίνων ἰδίως εἰς τὰ μαθηματικά, ἠεροάσκητο εἶτα ἐν Λειψίᾳ σὺν τῷ διδασκάλῳ Εὐγενίῳ τῶν τοῦ Σεγνέρου, καὶ συνήργησαν ἵνα μεταφρασθῶσι καὶ ἐκδοθῶσιν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου· ἦτο δ' ἄριστος καὶ ἑξοχος κατὰ ταῦτα τὸν χρόνον ἐκείνον.

Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ Μεγδάνην. Ἐν δὲ τῇ ΠΑΝΔΩΡΑ (σελ. 244 — 45 τοῦ 1860) φαίνεται διασταγμός τις, ὅτι ὁ Εὐγένιος ἀποκατέστη ἐν Κοζάνῃ, διότι ἀναφορά τις πρὸς τὸν πατριάρχην Κύριλλον 5' λέγει ὅτι ἐξ Ἰωαννίνων ἐκλήθη εἰς Βυζάντιον· ἀλλ' ὁ Μεγδάνης, Κούμας καὶ Γ. Αἰνιᾶν ἀναιροῦσι τοῦτο· διότι ἐκ Κοζάνης ἐκλήθη εἰς Ἄθω. Καὶ ὁ μὲν Μεγδάνης λέγει, ὅτι ἐκλήθη ὑπὸ πατριάρχου Σεραφείμ Β'· ἀλλ' οὗτος, φαίνεται, ὅτι συγχέει τὸ ὄνομα· διότι βέβαιον ὅτι μετὰ τὴν ἐξ Ἀθῶνος ἀναχώρησιν, ἐκλήθη εἰς Βυζάντιον ὑπὸ Σαμουήλ, καὶ ὅχι Σεραφείμ· εἰς Ἄθω δὲ ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου, ὅστις ὑπὸ ρθόνου ἀντεπολιτεύθη τὸν ἄνδρα. Ὁ δὲ Ἀναστάσιος Γουδας (Παρχλλ. Βίοι τομ. 6' σελ. 10) λέγει, ὅτι προσεκλήθη εἰς Κοζάνην τὸ 1750, ὁ δὲ Κοζανίτης Μεγδάνης τὸ 1746. Ὁ Γουδας, ὅτι μετέβη εἰς Ἄθω τὸ 1754· ὁ δὲ Μεγδάνης ὅτι σχολάρχης ἐν Κοζάνῃ ἔτη 8' (δηλ. 1746—1752), ἐκλήθη εἰς Ἄθω τὸ 1752, ὅπου ἔμειναν ἄλλαι 8' (ἦτοι 1752—1758)· τοῦτο καὶ ἀληθέστερον· διότι ὁ Εὐγένιος ἐκ Θεσσαλονίκης, ὅπου μετέβη ἐξ Ἀθῶνος, γράφει ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Νικομηθείας Γαβριήλ ἀπὸ 14 Μαρτίου 1759 (Παρχλλ. σελ. 22)· ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸς τὸν Κύριλλον ἀναφορὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Εὐγενίου χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ Ἰαννουαρίου 1759· ἵνατε ὁ Εὐγένιος μετέβη εἰς Κοζάνην τὸ 1746, καὶ ὅχι τὸ 1750· ὅτι ἐκ Κοζάνης μετέβη εἰς Ἄθω τὸ 1752, καὶ ὅχι τὸ 1754, ὅπου ἔμεινε μέχρι τοῦ 1758.

Νικόλαος Βαρκούσης 1753.

Ἦν Ἰωαννίτης, ἐπικλούμενος τουρκιστὶ καὶ Μπαλκίζης (μπάλ-μέλικιζ κόρη)· Ἀφίκετο εἰς Κοζάνην τὸ 1749, ὅπου τῇ συστάσει τοῦ Εὐγενίου ἐγένετο οἰκοδιδάσκαλος τοῦ Ἰωάννου Σακελλαρίου, ἀνδρὸς εὐκαταστάτου καὶ φιλομαθοῦς, οὗ τινος ἐδίδασκε τοὺς δύο υἱούς, Κωνσταντῖνον τὴν πατέρα Γεωργίου Σακελλαρίου τοῦ ἱατροφιλοσόφου, καὶ Μάρκον, συναναπαλῶν τὰ μαθήματα τῷ πρεσβυτέρῳ τούτου ἀδελφῷ Δημητρίῳ, τῷ πρὸ Εὐγενίῳ μαθητεύσαντι, ὡς εἴρηται. Ἀναχωροῦντα δὲ ἐκ Κοζάνης τὸν Εὐγένιον, παρεκάλεσαν οἱ Κοζανῖται ὅπως ἐγκαταλίπῃ τινὰ τῶν ἀξιολογωτέρων μαθητῶν διδασκαλὸν τῆς πόλεως, καὶ ἀφῆκεν αὐτοῖς τὸν ἐκ Ραψάνης Διονύσιον. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος ἤθελεν ἀποκασθῆναι καὶ τινῶν ἑτερομαθημάτων, καὶ πρὸς τοῦτο ἠκολούθησε τὸν

Εὐγένιον ἐπὶ ἔτος, ἐν τῷ μεταξὺ τῇ προτροπῇ τοῦτο ὁ Ἰωάννης Σακελλαρόπουλος ἔδωκε τὸν οἰκοδιδάσκαλον τῇ σχολῇ.

Ὁ Βαρκούσης διέτριψεν ἐν Κοζάνῃ δημόσιός τε καὶ ἰδιωτικὸς διδασκαλὸς ἅπαντα ἔτη ὀκτώ. Τὰ Λατινικὰ ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ Δημ. Σακελλαροπούλου, ἐπανελθόντος ἐκ Γερμανίας, καὶ μετέφρασεν ἑλληνιστὶ τὴν Λογικὴν καὶ Μεταφυσικὴν τοῦ Βουμαϊστέρου, ἐκδοθεῖσαν εἶτα τὸ 1795 ἐν Βιέννῃ, μὴ τηρήσας ὁμῶς ἐν τῇ τελευταίᾳ καθαρὸν ἑλληνισμὸν, κατὰ τὸν Μεγδάνην, λέγοντα, ὅτι τὰ χειρόγραφα αὐτοῦ ἐσώζοντο ἐν τῷ οἴκῳ τῶν Σακελλαρίων. Ἀπῆλθε δ' εἰς Βυζάντιον ἀρχῇ τοῦ 1758 ὡς οἰκοδιδάσκαλος, εἶτα εἰς Ἰάσιον, ὅπου καὶ ἐτελεύτησεν. Ἦν δὲ ἀνὴρ φιλομαθὴς τε καὶ πολυμαθὴς, ἀγαθὸς, τίμιος, σεμνὸς καὶ φιλήσυχος, κλίσειν ἔχων ἰδίως τῇ ποιήσει, καὶ μάλιστα κατὰ τὸ ἐπιγραμματικὸν εἶδος, ὡς δεικνύουσι δύο εὐφυῆ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Μελέτιον ἐπιγράμματα.

Μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ παιδείᾳ ἐπαινετοὶ ἐγένοντο Κωνσταντῖνος ὁ Κοζανίτης, εἶτα ἱερεὺς καὶ διδασκαλὸς ἐν τῇ πατρίδι καταστάς· Δημήτριος Βικέλλας Βερόριαϊος· Ἀνθιμος ὁ ἐκ τῆς ἐν Ἐλασσῶνι μονῆς τῆς Θεοτόκου, εἶτα ἀρχιμανδρίτης, ὅστις πρὸς τοὺς ἐν Βιέννῃ καὶ Οὐγγαρίᾳ ὁμογενεῖς ἀποσταλεῖς, ὠφέλησε τὴν μονήν, ὡς ρηθήσεται. Οὗτοι δὲ ἦσαν κατ' ἀρχὰς μαθηταὶ τοῦ Εὐγενίου, οὗ ἀπελθόντος εἰς Ἄθω, ἐφοίτησαν τριετίαν παρὰ τῷ Βαρκούσῃ εἰς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν.

Διονύσιος ἱεροδιάκονος 1754.

Ἦτο ἐκ Ραψάνης, μαθητὴς τοῦ Εὐγενίου, σχολάρχης διετίαν ἐν Κοζάνῃ, καὶ εἶτα ἐπίσκοπος Πλαταμῶνος διὰ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην. Ἦτο ἱεροκῆρυξ ἐξάριτος, ἐπιτήδειος εἰς τὸ κινεῖν τὰ πάθη, εὐγλωττος, πειστικὸς καὶ σεβασμιος. Καὶ ἀρχιερεὺς γενόμενος, ὠφέλησε τοὺς συμπολίτας καὶ ἐπρχιώτας οὐ μόνον διὰ τῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν πατρικῶν νοουθεσιῶν, ὡς συντηρήσας παρὰ πᾶσι τὴν ὁμόνοιαν, καὶ συνεργήσας εἰς τὴν ἐν τῇ πατρίδι σύστασιν ἐμπορικῶν ἐταιριῶν, ὡς καὶ ἐν Ἀμπελακίοις, αἵτινες ἤκμασαν καὶ προώδυσαν διὰ τοῦ ἐμπορίου τῶν ἐρυθρῶν νημάτων, πλουτίσασαι τὴν τε πατρίδα καὶ τὰ περίχωρα, ὡς δοῦσαι ἐργασίαν πάσῃ τάξει. Καὶ τοι δὲ τῶν ἐργαστηρίων ἐκείνων διαλυθέντων εἶτα ἐκ τῶν περιστάσεων, ἔμειναν ὁμῶς πολλὰ ἐργοστάσια παρὰ τῷ λαῷ βιοποριστικά.

Κωνσταντῖνος ἱερεὺς 1756.

Ἦτο Κοζανίτης, μαθητὴς τοῦ Βαρκούση, καὶ σχολάρχης ἔτος ἐν καὶ ἡμῖν, ἀπέθανεν ὑπὸ πνύλου· εἴκοσι τριῶν ἔτων τὴν ἡλικίαν.

Γεώργιος Σιανόπουλος 1757.

Ἦτο Ἰωαννίτης, μαθητὴς Μπαλάνου τοῦ ἀρχιεπισκόπου, ἀριστοτελικὸς τὰ μαθήματα καὶ θιασώτης τῆς ἠθικῆς λόγῳ τε καὶ ἔργῳ. Τριετίαν δὲ σχολαρχήσας ἐν Κοζάνῃ, ἀπῆλθεν ὡς διδάσκαλος εἰς Ἀλβανιτοχώριον, ὅπου ἐνομφεύθη καὶ ἔμεινεν ἄχρι τελευτῆς. Αὐτόθι περιέγραψε στίχοις πολιτικοῖς τὸν τότε συμβάντα μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας πόλεμον. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο μῆτε ἱστορικῶς μῆτε ποιητικῶς κατεργασμένον δεόντως, ἀλλὰ μεροληπτικῶς, διεδόθη τότε πολλοῦ δι' ἀντιγραφῆς ὡς λέγει ὁ Μεγδάνης.

Δημήτριος Ἀναούτας 1760.

Ἦτο Νιαγουστικὸς τὴν πατρίδα, μαθητὴς τοῦ Γ. Σανοπούλου ἐν Κοζάνῃ, ἀνθ' οὗ σχολαρχήσας διετίαν ἐκλήθη διδάσκαλος εἰς Νιάγουσταν. Ἐνταῦθα δὲ προσθετέον, ὅτι τινὲς τὴν πολίχνην ταύτην τῆς Μκεδονίας καλοῦσι Νάουσταν ἐκ τῶν ναμάτων, ἦτοι πολλῶν ὑδάτων· ἐγὼ ὅμως νομίζω, ὅτι ἡ Νιάγουστα τυγχάνει ὄνομα βυζαντινὸν Αὐγουστα μετὰ τοῦ τριχείου τῷ ἐν ἀρχῇ, ἧς ὁ κάτοικος Αὐγουσιανός.

Κωνστάντιος μοναχὸς 1762.

Ἦτο ὁ παῖς τοῦ Εὐγενίου, ὃν εἶχεν ἐν τῇ Κοζάνῃ καὶ Ἀθῶνι μαθητὴν ἅμα καὶ ὑπρέτην. Μετὰ δὲ τὴν ἐκ τοῦ ὅρου ἀναχώρησιν τοῦ διδασκάλου ἐπέστρεψεν εἰς Κοζάνην, διδάξας δύο περίπου ἔτη, εἴτα εἰς Βοδινὰ καὶ ἄλλαχοῦ. Διήνυσσε δὲ τὸν βίον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, λαμπρῶς ἐκγηράσας καὶ σεμνῶς πολιτευσάμενος μέχρι τέλους.

Κύριλλος ἱερομόναχος 1763.

Ἦτο ἐξ Ἀγράφων, μαθητὴς Κοσμᾶ Μπαλάνου Οἰκονόμου Ἰωαννίνων. Προσκληθὲν διδάσκαλος εἰς Κοζάνην ἐνεκὰ τῆς παιδείας καὶ ἀρετῆς· ἦν δὲ πράγματι καὶ ἐν παιδείᾳ διαφέρων, καὶ ἐν φρονήσει καὶ σεμνότητι ἀξιεπίκαιρος, ἀκριβὴς καὶ αὐστηρὸς φύλαξ τῆς εὐταξίας, διδασκαλοπρεπὴς σεβάσμιος καὶ ἐνάρκτος. Κατὰ τὰς παραδόσεις μετεχειρίζετο καὶ τὰ ἀριστοτελικὰ καὶ τὰ νεώτερα ἐκλεκτικῶς. Διατρίψας δὲ ἐν Κοζάνῃ ὡς διδάσκαλος ἔτη β', ἀπῆλθεν εἴτα προσκληθεὶς σχολάρχης ἐν τῷ σχολείῳ τοῦ πατριάρχου Σερραφείμ, περὶ οὗ ἐγένετο σκέψις, ἵνα αὐθις ἀνοιχθῇ· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ σχολεῖον ἦν ἐν τῷ τόπῳ τῶν βατοπεδινῶν καλογήρων, ὡς πρότερον ἐνήργησαν ἵνα κλεισθῇ, οὕτω καὶ νῦν ἀντέστησαν. Οὕτω ὁ Κύριλλος διέμεινεν ἡσυχαστὴς ἐν τῷ ὄρει ἄχρι τελευτῆς, ὡς παθὼν αὐτόθι ποδαλγίαν καὶ καταστάς δυσκίνητος καὶ ἀργός. Μετήρχετο δὲ κατ' ἰδίαν τὸ διδασκαλικὸν καὶ πνευματικὸν ἐπάγγελμα, καὶ ἔζησε βίον μακρὸν μεθ' ὑπολήψεως καὶ φήμης. Ἀγνωστον δὲ ἂν κατέλιπε συγγράμματα.

Μαθηταὶ τοῦτου ἐν Κοζάνῃ ηὐδοκίμησαν ἐπὶ παιδείᾳ, ἐκ μὲν τῶν ἐγγωρίων, Δημήτριος Παπᾶ Ἰαννούση, εἴτα ἱερεὺς, καὶ εἴτα ἐπίσκοπος Βούδας· Μανουήλος, εἴτα ἱερεὺς, καὶ περὶ τὸ 1820 ζῶν ὡς πρωτόπαπας Κοζάνης· καὶ ἄλλοι τινὲς ἀνήκοντες τῷ ἐμπορίῳ, ὧν ἔζη τὸ 1820 ὁ ἱερόπαις Γεώργιος Χαρησίου, καταγόμενος ἐκ τοῦ διδασκάλου Σωτηρίου Οἰκονόμου, καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀποκταστὰς μεγάλεμπορος, εὐηργέτησε τὴν τε σχολὴν καὶ τὴν πατρίδα, ὡς καὶ ὁ ἐν Βιέννῃ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μανουήλος. Ἐκ δὲ τῶν ξένων Ἰωάννης Ἡφαιστος ἐκ Ῥαφίνης· ὁ ἱερομόναχος Μελέτιος· ὁ Σικτιστεὺς Μιχαήλ, ὁ εἴτα ἀρχιεπίσκοπος Πελαγονίας καὶ διὰ μεταθέσεως Διδυμοτοίχου· καὶ Ἰωάννης ὁ Κωφὸς διὰ τὸ δυσήκοον ἐπικληθεὶς.

Ἰωάννης Κωφὸς 1763.

Ἦτο ἐκ Τυρνάβου τῆς Θεσσαλίας, καὶ σχολαρχοῦντος τοῦ Κυρίλλου τετραετίαν ἐχρημάτισεν ἐν Κοζάνῃ ὑποδιδάσκαλος, ἀκροώμενος ἅμα καὶ ἐπιστημονικῶν. Ἦλθε δὲ ἐνταῦθα μετὰ τοῦ Κυρίλλου ὡς μαθητὴς, καὶ τὸ δεύτερον ἔτος ἐτάχθη ὑποδιδάσκαλος τῶν γραμματικῶν, διαμείνας μέχρι τοῦ 1768 ἔτους, καθ' ὃ προσεκλήθη σχολάρχης ἐν Λειβαδίᾳ. Ἐκείθεν μετὰ ἔτος προσεκλήθη εἰς τὸ ὄρος παρὰ τοῦ διδασκάλου Κυρίλλου, ὅστις ἤλπιζεν ἐν τῇ ἐνάρξει τῆς σχολῆς, αὐτὸς μὲν ἵνα καταστῇ διδάσκαλος τῶν γραμματικῶν, ὁ δὲ Κύριλλος τῶν ἐπιστημονικῶν· τοῦτου ὅμως μὴ κατορθωθέντος ἐπέστρεψεν εἰς Σαρίσαιναν, ὅπου διετέλεσε διδάσκαλος μέχρι τοῦ 1774.

Τότε δὲ ὁ παρὰ τῷ Βαρκούσῃ ἐν Κοζάνῃ μαθητεύσας Ἄνθιμος ὁ ἐκ τῆς μονῆς Ἑλασσῶνος, διατρίβων ἐν Βιέννῃ καὶ Οὐγγαρίᾳ, ἐπεμψε συνδρομὰς τῶν ὁμογενῶν, δι' ὧν ἐκτίσθη σχολεῖον ἐν Λειβαδίᾳ τῇ πατρίδι, ἐν ᾧ συνεκρότησε βιβλιοθήκην, ἐν δὲ τῇ μονῇ πλουσιωτέραν, καὶ ἡσφάλισε χρηματικὸν κεφάλαιον, οὐ οἱ τόκοι ἵνα χρησιμεύωσιν εἰς ἐτήσιον μισθὸν διδασκάλου· καὶ τοιοῦτον κατέστησε τὸν Ἰωάννην Κωφόν, οὗτινος προσεγίνωσκε τὴν παιδείαν καὶ ἱκανότητα. Ἐνταῦθα ὁ φιλόπονος οὗτος ἀνὴρ πλείω τῶν ἐννέα ἐτῶν διδάξας ἐνέπλησε διδασκάλων τὴν Ἑλλάδα, ζητούμενων διὰ τὴν φήμην τοῦ καθηγητοῦ. Ἐτρεχον δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ μαθηταί, ὥστε, καὶ τοι τοῦ σχολείου εὐρυχώρου καὶ τῶν μαθητῶν τριῶν καὶ τεσσάρων συνοικούντων, ἐγένετο ὅμως χρεῖα αὐξήσεως αὐτοῦ, ὅπερ ἐπραξεν ὁ ἐκ Γερμανίας ἐπανελθὼν Ἄνθιμος (1778)· διότι ὁ Κωφὸς πάντας τοὺς ξένους ἔχων μεθ' ἐξουτοῦ συνέζη κοινοβιακῶς, διδάσκαλος ὧν οὐ μόνον τὰ μαθήματα, ἀλλὰ καὶ τὸν σεμνὸν καὶ τίμιον βίον, καὶ διδάσκων ἐπιστημονικὰ κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν νεωτέρων. Προσκληθεὶς εἴτα εἰς Τυρνάβον τὴν πατρίδα, ἐγένετο ἱερεὺς, καὶ ἐκεῖ τὸν βίον

κατέλυσεν ὡς διδάσκαλος καὶ ἱεροκῆρυξ. Καὶ σύγγραμμα μὲν οὐδὲν ἐποίησε, συγγραφαὶς δὲ μὴ κατέλιπε πολλοὺς τῶν μαθητῶν οἵτινες διέδωκαν τῇ παιδείᾳ τὰ φῶτα.

Καλλίνικος ἱεροδιάκονος 1768.

Ἦτο Ἰωαννίτης, ἀδελφὸς τοῦ Νικολάου Βαρκούση, καὶ προσεκλήθη ἐν Κοζάνῃ διδάσκαλος ἐκ Σιατιστής, σχολαρχοῦντος ἔτι τοῦ Κυρίλλου. Τότε ἐγένοντο δύο σχολεῖα· διότι, διφωνίας συμβάσης (1767) μεταξὺ τῶν πολιτῶν, οἱ μὲν ἐν τῇ πατρίδι ἦσαν ὑπὲρ τοῦ παλαιοῦ σχολείου, οἱ δὲ ἐν Οὐγγαρίᾳ ἔμποροι ἔχοντες ἀνὰ χεῖρας τὸ αὐτόθι (ἀπὸ τοῦ 1745) κεφάλαιον, συνέστησαν νέον, τῆς Ἐταιρίας ἐπικληθὲν, ἐν ᾧ ἔταξαν σχολάρχην τὸν Καλλίνικον. Ἡ νέα δὲ αὕτη σχολὴ διήρκασε μέχρι τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας Μαρία Θηρεσία ἀπηγόρευσε καὶ ἐν Οὐγγαρίᾳ τὸ ἐμπόριον τῶν ξένων, ὧν οἱ μὲν ἐπολιτογραφήθησαν, οἱ δὲ ἀνεχώρησαν ἢ ἐξέπεσον· καὶ οὕτω διὰ τὴν παῦσιν τῆς συνεισφορᾶς διελύθη ἡ σχολὴ ἐν ἔτει 1774, καθ' ἣ καὶ ὁ Καλλίνικος ἐγένετο οἰκοδιδάσκαλος τοῦ Ἰωάννου Σκελλαρίου.

Μετὰ τετραετίαν δὲ (1778) ἀπῆλθεν εἰς Ἰάσιον, ὅπου καὶ ἀπέθανεν ἐν τινὶ μοναστηρίῳ Μπαρμποῦ καλουμένῳ, ἐνοχλούμενος κατὰ τὸ γῆρας ἐξ ὑποχονδρίας, ἣν ὑπέστη ἐν Κοζάνῃ (1770) ὑπὸ τῶν ἐπιδρακμόντων Τούρκων, οἵτινες συνέλαβον αὐτὸν μετὰ τῶν ἐν τῇ σχολῇ συνοίκων ξένων μαθητῶν. Ὑπὸ τοῦ φόβου δὲ καὶ τῶν βρασάνων, οἱ ἐποίησαν αὐτῷ, ζητούντες χρήματα καὶ περιουσίαν, ἐταράχθη καὶ προσβάλλετο κατὰ καιρὸν ὑπὸ τοῦ νοσήματος τούτου, ὑφ' οὗ κατὰ τὸ γῆρας μᾶλλον κυριευθεὶς, ἀθλίως κατέλυσε τὸν βίον.

Μαθηταὶ τούτου ἐπὶ παιδείᾳ γνωστοὶ ἐγένοντο τῶν μὲν Κοζανιτῶν Δημήτριος ὁ εἴτα ἱερεὺς, καὶ Ἰωάννης ὁ Αὐγουστίνου. Ἐκ δὲ τῶν Σιατιστέων Δημήτριος Μοναχὸς, Κωνσταντῖνος ὁ εἴτα ἱερεὺς καὶ διδάσκαλος γενόμενος ἐν τῇ πατρίδι, Ἰωάννης ὁ Νεόπουλος καὶ Ἰωάννης ὁ εἴτα μοναχὸς Ἰωνᾶς. ἔτι ὁ Νιαγουσιανὸς Ἀναστάσιος Κημπίτης, ὅστις ἐπανκλαθὼν καὶ ὕστερον τὰ ἐπιστημονικὰ πρὸς Ἰωάννη τῷ Κωφῷ, ἐγένετο ἐπωφελὴς ἐν τῇ πατρίδι ἐπὶ πολλὰ ἔτη διδάσκαλος, καὶ πλείω ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὅπου καὶ ἐτελεύτησε.

Δημήτριος Ποποδίτσης 1770.

Οὗτος ἦν ἱερεὺς, γεννηθεὶς ἐν Σερβίῳ (1750). Μετοικήσας δὲ ἐν Κοζάνῃ ἐμαθήτευσε παρὰ τῷ Κυρίλλῳ, ὃν εἴτα διεδέξατο, διδάσκας καταρχὰς ἐν τῇ Στοᾷ εἴτα οἰκαδὲ διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν. Ἡ Κοζάνη τότε, διὰ τὴν λεηλασίαν, διὰ τὴν πτώσιν τοῦ μετὰ τῆς Οὐγγαρίας ἐμπορίου, διὰ τὴν αὐτόθι μετοίκησιν

πολλῶν πλουσίων πολιτῶν, καὶ διὰ τὰς ἐν αὐτῇ διχονοίας καὶ τοὺς ὑπερόγκους φόρους, διατέλει ἐν ἀδυναμίᾳ, καὶ πάντα τὰ πράγματα αὐτῆς ἔβκινον ἐπὶ τὸ χεῖρον, ὡς καὶ τὰ τῆς σχολῆς. Καὶ ἡ Στοὰ δὲ πρημελήθη, μείνας τρεῖς ἔτη μέχρι τοῦ 1777 ἔνευ διδασκάλου, καὶ διατηρηθεῖσα ἔπαντα 28 ἔτη, ἀπὸ Εὐγενίου (1746—1774) μέχρι τοῦ Δημητρίου τούτου.

Ὁ δὲ Δημήτριος χηρεύσας τότε ἐν Κοζάνῃ, κατέλιπε τὸ διδασκαλικὸν, καὶ μεταβὰς εἰς Βυζάντιον ἐχειροτονήθη ὑπὸ τὸ ὄνομα Διονύσιος (1783) μητροπολίτης Βελιγραδίου. Τοῦ δὲ ἀρχιστρατήγου τῆς Αὐστρίας Ακουδῶνος πολιορκουντος τότε (1789) τοῦτο καὶ μηδὲν κατορθούντος, ὁ μητροπολίτης διὰ κατασκευασθεῖσων κλειδῶν τῶν πυλῶν καὶ τῇ σαναργείᾳ δέκα καὶ ἑπτὰ Κοζανιτῶν, μεθυσάντων τοὺς φύλακας, παρὰδίδει τὸ Βελιγράδιον τοῖς Αὐστριακοῖς. Οὕτω δὲ προσελκύσας τὴν εὐνοίαν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωσήφ, ἐγένετο πρῶτος Ἕλλην καὶ Ὀρθόδοξος ἀρχιερεὺς Βούδας (1790), ὅπου καὶ ἐμεινε διὰ βίου. Ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ παιδείᾳ κάτοχος, ἀπλοὺς τὰ ἥθη, εὐειδέστατος, καὶ ἐλεήμων κατὰ πολλὰ, ὡς δαπανῶν καὶ διανέμων τὸν μισθὸν τοῖς ἀπόροις· συγχρόνως δὲ ἐδίδασκεν αὐτόθι, καὶ τοῦτο ἐγένετο αἰτία τοῦ θανάτου αὐτοῦ· διότι ἐκ τριῶν αὐτοῦ μαθητῶν Βουλγάρων, ὁ εἰς βουλόμενος ἀργύρια κλέψαι, χώνει αἶφνης κατὰ τοῦ προσώπου τὸν νυκτικὸν σκοῦρον, ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ φόβου ἀπόπληκτος γενόμενος, ἐτελεύτησεν ἐν Βούδα μετὰ 25 μῆνας (τὸν Φεβρουάριον 1828) ἀπιστὸς θεῷ, βασιλεῖ καὶ ποιμνίῳ, ὡς γράφει ἐν τῷ εἰκονίῳ αὐτοῦ, ὅπερ εἶδον ἐν Κοζάνῃ. Μεταξὺ τῶν χειρογράφων τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Εὐφρονίου Ποποδίτση εἶρον χειρόγραφον ὑπὸ τὰ ἀρκτικά στοιχεῖα Δ. Π., ἀνήκον βεβαίως τῷ πατρὶ, ὅστις μετὰ πολλῆς εὐφυΐας περιγράφει κατ' ἐρωταπόκρισιν τὸν χαρακτῆρα τῶν Τούρκων καὶ τῶν Ἑλλήνων. (Ἀκολουθεῖ.)

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

(Ὁρ. φυλλ. 524.)

Ἐναρκτικὸς Λόγος τοῦ καθηγητοῦ E. Egger
ΠΕΡΙ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ.

ΜΕΡΟΣ Β' *).

Ὁ Ἑλληνισμὸς, πνεῦμα διαπερόντως Εὐρωπαϊκόν, διὰ τοσούτης ἰσχύος καὶ δόξης ἐπικρατήσαν

*) Τὸ μέρος τοῦτο συντάχθη ὑπὸ τινος τῶν ἐκρεατῶν, καὶ μόνον ἐπιθεωρήθη ὑπὸ τοῦ κυρίου Egger.